

та резильєнтності; 3) дотримання балансу між особистим та професійним життям; 4) опанування техніками релаксації та відновлення ресурсів; 5) розвиток рефлексії та самопізнання; 6) підвищення рівня психологічної культури особистості; 7) участь у програмах професійного та особистісного розвитку.

Співробітники відділу психології праці ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України (Радзімовська О.В.) досліджують також тему професійного вигорання та запрошують адміністрацію та педагогічних працівників долучатися до тренінгів щодо представленої теми. Заявку можна відправити на пошту відділу vrprirp@gmail.com, вказавши заклад освіти та контакт для комунікації.

Радомський І. П.,

*кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник
відділу андрагогіки ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України
<https://orcid.org/0000-0003-2452-0898>*

АНДРАГОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ТА ІНФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ

Підготовка викладачів вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), здатних ефективно реалізовувати освітні програми у контексті воєнних викликів та сучасних інновацій вимагає створення цілісної системи неперервного навчання, що поєднує формальну, неформальну та інформальну освіту. В цьому аспекті особливого значення набуває андрагогічний підхід, який орієнтує процес професійного розвитку викладача на активну позицію дорослого суб'єкта навчання, його саморозвиток і рефлексивне осмислення власного досвіду.

Як зазначають Л. Олійник, С. Іллющенко та Ю. Грищук професійний розвиток викладачів ВВНЗ виступає стратегічним ресурсом підвищення якості системи військової освіти, адже саме рівень кваліфікації науково-педагогічних працівників (далі – НПП), умови їхньої праці та життя, загальна культура, моральні якості безпосередньо впливають на результативність

освітнього процесу та конкурентоздатність національної вищої школи (Олійник та ін., 2025, с. 164).

Особливої актуальності проблема набуває в умовах воєнного стану, оголошеного внаслідок військової агресії РФ проти України, що спричинило суттєві ускладнення у сфері професійного розвитку викладачів ВВНЗ, зумовивши появу специфічних проблем і нових викликів (Вітченко, 2024, с.58). Відтак, пошук ефективних напрямків вдосконалення системи професійного розвитку науково-педагогічних працівників ВВНЗ стає нагальною потребою.

Сьогодні дослідники розглядають професійний розвиток науково-педагогічних працівників як складний, багаторівневий, пролонгований та поетапний процес, що охоплює становлення фахівця, професіонала й особистості, включає періоди професійної адаптації, набуття досвіду, формування і вдосконалення педагогічного професіоналізму, творчого самовираження і самореалізації, розвитку педагогічної майстерності (Олійник та ін., 2025, с. 166).

У контексті вищої військової школи професійний розвиток викладача доцільно визначати як цілеспрямований, безперервний процес самовдосконалення, підвищення педагогічної, фахової, комунікативної, цифрової, психологічної та лідерської компетентностей на основі поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти, спрямований на ефективне виконання освітніх, виховних і військово-професійних функцій у динамічних умовах служби та освітнього середовища.

З урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на професійний розвиток, вимог вищої освіти, науки, суспільства до якості підготовки викладачів ЗВО загалом та враховуючи особливості професійного розвитку НПП ВВНЗ визначимо орієнтири щодо їх професійного розвитку в умовах неформальної та інформальної освіти на основі андрагогічного підходу.

На відомчому рівні:

- стимулювання безперервного навчання шляхом розробки механізмів формування позитивних установок до навчання впродовж усієї військової кар'єри, що має базуватися на об'єктивізації системи професійних вимог та інтеграції результатів неформальної освіти у критерії оцінки науково-педагогічної діяльності;
- модернізація системи професійної військової освіти як гнучкої екосистеми, що адаптується до динамічних змін безпекового середовища;
- інтенсифікація співпраці з провідними вітчизняними та закордонними ЗВО, зокрема в межах партнерства з навчальними закладами держав-членів НАТО, для синхронізації освітніх стандартів;
- активізація міжнародної мобільності через розширення програм мобільності у військових закладах НАТО для впровадження європейських практик та обміну досвідом;
- військово-професійна ревіталізація через організацію регулярного стажування викладачів безпосередньо у військових частинах, що критично важливо для актуалізації знань про сучасне озброєння, тактику та інтеграцію актуального бойового досвіду в освітній процес ВВНЗ.

На рівні ВВНЗ, наукових установ:

- створення розвивального середовища через модернізацію технологічної та наукової бази ВВНЗ для забезпечення сталого розвитку викладача як самодостатньої особистості, здатної до безперервного самовдосконалення протягом усієї військової кар'єри;
- переорієнтація методичних служб з контрольної функції на сервісно-консультативну (супровід, координація та коригування індивідуальних траєкторій розвитку викладача ВВНЗ);
- впровадження кадрової політики, що поєднує матеріальні, соціальні та кар'єрні стимули для НПП, які демонструють високі результати у науковому, методичному та праксеологічному аспектах;
- запровадження гнучких траєкторій розвитку через надання кожному викладачу можливості розробки власного маршруту професійного зростання, що забезпечує баланс між військово-спеціальною, педагогічною та андрагогічною підготовкою;

- впровадження тренінгів з військового лідерства, командної роботи та «викладацьких майстерень» для розвитку андрагогічної майстерності;

- застосування активних форм роботи: *розвивальне навчання* (конструювання знань через діалог), *проблемне навчання* (розв'язання модельних психолого-педагогічних ситуацій), *алгоритмізація діяльності* (впровадження циклу «моніторинг–консиліум–рішення–аналіз»);

- розробка та запровадження інструментарію self-assessment (самооцінювання), за допомогою якого викладач може самостійно ідентифікувати дефіцит компетентностей та особисті потреби;

- персоналізований підхід до організації підвищення кваліфікації виключно на основі даних моніторингу актуального рівня розвитку НПП, що дозволяє будувати реальні, а не формальні індивідуальні плани.

На індивідуальному рівні:

- формування адекватної оцінки власних знань, якостей та можливостей, що є фундаментом для професійної самостійності та розвитку творчого потенціалу;

- активна робота над трансформацією власного внутрішнього світу, вдосконалення особистісних якостей для адаптації до вимог сучасного освітнього середовища ВВНЗ;

- опанування техніками стабілізації психологічного стану в умовах війни. Здатність надавати тьюторську та психологічну підтримку здобувачам освіти;

- самостійна розробка та реалізація маршрутів навчання, що враховують попередній досвід, стиль педагогічної діяльності та кар'єрні прагнення;

- постійне вдосконалення здатності навчатися, що дозволяє оперативно реагувати на нові виклики безпекового сектору;

- нарощування глибокої експертизи у фаховій галузі, що забезпечує наукову обґрунтованість освітнього контенту;

- опанування мистецтва педагогічного проєктування: від вибору оптимальних форм і методів навчання до розуміння групової динаміки та індивідуальних особливостей курсантів/слухачів;

- розвиток цифрової та мережевої компетентності з метою володіння сучасними платформами та сервісами: *LMS та*

управління (Moodle, Canvas, Google Analytics for Education), інтерактив та гейміфікація (Kahoot, Wordwall, Miro, Genially), ресурси для самоосвіти з використання потенціалу відкритих платформ (Prometheus, EdEra, Coursera, World TESOL Academy) та співпраця з IT-сектором (Softserve, Genesis) для розвитку загальних та військово-професійних компетентностей;

– забезпечення рефлексії через систематичне виявлення власних досягнень і професійних дефіцитів, що дозволяє коригувати подальший план розвитку на основі сильних сторін особистості.

Література

- Олійник, Л., Іллющенко, С., & Гришук, Ю. (2025). Педагогічні умови професійного розвитку науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів у процесі підвищення кваліфікації. *Військова освіта : збірник наукових праць*, 1 (51), 164–180. <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2025-51/164-180>
- Вітченко, А. (2024). Проблеми професіоналізації викладачів ВВНЗ в умовах сучасної війни. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 26 (2), 56-71. [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.56-71](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.56-71)

Rekun Nataliia,

PhD (Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor of Foreign Languages Department of Psychology and Sociology Faculties, Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2863-7241>

CURRENT ISSUES IN DEVELOPING PROFESSIONAL COMPETENCE OF ESP INSTRUCTORS FOR JOURNALISM STUDENTS

Journalism training is undergoing crucial changes driven by a number of factors, such as digital innovations, AI-assisted reporting, immersive storytelling, to mention but a few. Thus, educators of today are redefining curricula to prepare journalists for the evolving media landscape. ESP instructors for journalism students are to enhance their professional competence as well in order to meet those current requirements.

Undoubtedly, academic instruction through the prism of ESP has undergone a significant transformation due to the digital changes of education, which has been accelerated by globalization, pandemic, and technological advancements (Semeniuk Zümrütdal,